

Ekim Devrimi'ne giden yol

Bu yazı İşçilerin Uluslararası Birliği - Dördüncü Enternasyonal'in (İUB-DE) yayın organı olan *International Correspondence*'ın (Uluslararası Haberleşme) Temmuz 2017 tarihli özel sayısında yayımlanmıştır.

Çeviri: Kaan Gündes

Mercedes Petit, İUB-DE'nin Arjantin seksiyonu Sosyalist Sol'un (IS) önderlerinden ve *Apuntes para una Historia del Trotskismo* (Troçkizmin Tarihine Notlar) kitabının yazarıdır.

Geçtiğimiz yüzyılın 1917 senesinde Ekim Devrimi zafer kazandı. Şubat ayında Çar'ın eski imparatorluğunun devrilmesinin üzerinden 8 ay geçmişti. Yeni devrimci ve sosyalist hükümet Bolşevik Parti tarafından yönetiliyordu ve kendisini sovyetlerde örgütlenmiş olan işçi ve köylü kitlelerinin seferberliği ile demokrasisine dayandırmıştı. Daha sonrasında dağılmış olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin (SSCB) içinden doğduğu bu devrim nasıl yaşandı ve ertesinde neden bu devrimin bir benzeri yaşanmadı? Bu deneyimin öğretileri hala geçerli mi?

Sovyetlerin ve Lenin'İN başında bulunduğu Bolşeviklerin zaferi, hiç şüphe yok ki dünyayı şaşırttı. Burjuvazinin hemen dünyanın dört bir yanında, sözde "Lenin ile Bolşeviklerin diktatörlüğüne" karşı kampanyalarına girişti. Aynı burjuvazi emperyalist taburların desteklediği "beyaz" Ruslar üzerinden askerî bir müdahale örgütledi. Burjuvazinin kaybettiği iktidar ile mülkiyetin yeniden kazanılması hedefiyle kanlı bir iç savaş başlatıldı. Bu savaşın sorumluları yenilgiye uğratıldı.

Devasa fedakarlıklar ile zorlukların ortasında ve Avrupa'daki yeni muzaffer sosyalist devrimlerin yokluğunda, devrimci hükümet ve genç Sovyet hükümetinin halkları sosyalizme doğru ilk adımlarını atmaya başladılar.

Çarlık'ın düşüşü

20. yüzyılın başlarında Romanov hanedanlığının başında olduğu Çarlık imparatorluğu, çoğunlukla yoksul ve okuma yazma bilmeyen köylülerden oluşan 150 milyonluk bir nüfusa ev sahipliği yapan, yeryüzü üzerindeki en geniş toprak parçasına hükmediyordu. Rusya, feodal özelliklerin korunduğu oldukça geri bir ülkeydi. Ancak aynı zamanda başkent Petrograd'da, Moskova'da ve başka birtakım şehirlerde görece olarak küçük, birkaç milyondan oluşan, son derece modern ve yoğunlaşmış bir sanayi proletaryası geliyordu. Fabrikalar ile bankaların birçoğu yabancılara, özellikle de İngiliz ve Fransız girişimcilere aitti.

1914'te patlak veren emperyalistler arası savaş Rusya halkları için olağanüstü ve giderek derinleşen birtakım güçlükleri beraberinde getirdi. Fransa ile İngiltere'nin müttefiki olan II. Nikola, kudretli Almanya'yla yüzleşmeleri için milyonları ölüme ve siperlerde yok olmaya gönderdi. Ordu ufalandı. İngiltere ile Fransa Çar'a, giderek daha da memnuniyetsizleşen ve yorulan taburları cepheye göndermeyi sürdürmesi için basınç uygularken, cephede ve bütün halklar arasında barış özlemi büyüyordu.

Savaşın patlak vermesiyle 1914'te kesintiye uğrayan devrimci ayaklanma, 1915'in sonlarına doğru Rusya'da yeniden kendisini gösterdi. Şubat 1917'de, polis Petrograd'daki devasa bir seferberliği baskılamaya çalıştı. Bir ayaklanma patlak verdi ve 5 gün süren savaşımın ardından bu ayaklanma II. Nikola diktatörlüğünü devirmeyi başardı. Bir "geçici hükümet" oluşturuldu; bu hükümetin başını liberal ve "demokratik" burjuvazinin partisi olan Kadetler çekiyordu. Hükümet aynı zamanda işçiler ile köylülerin iki büyük partisi tarafından destekleniyordu. Bu partiler, kırlarda büyük bir etkiye sahip olan Sosyalist Devrimciler (SR) ile 1898'de kurulan ve Marksist bir parti olan Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin reformist ve küçük burjuva kanadı olan Menşeviklerdi. Kadetler monarşi düşene

dek ona eşlik etmişlerdi. Çar'ın ordusunun genel kurmayının başındaki generaller bir gecede "demokrasinin" tarafına geçti ve bir kısmı bu yeni hükümeti desteklemekle kalmadı, bir kısmı da yeni hükümette görev aldı.

İkili iktidar

1905 Devrimi'nin deneyimleri anımsanarak, sovyetler (veya konseyler) hızlıca hayat buldu. Bunlar mücadele halindeki kitleleri temsil eden demokratik organlardı; delegeler işçiler, askerler ve köylüler tarafından müzakere edilip tartışılıyor ve öyle seçiliyorlardı. Sosyal demokrat partinin devrimki kanadı olan ve Lenin tarafından yönetilen Bolşevikler, o sıralarda sovyetlerde ufak bir azınlıktılar.

Bu derin devrimci durumun içerisinde bir "ikili iktidar" durumu ortaya çıkmıştı. Bir tarafta, kitleler sovyetlerin kararlarını takip ediyorlardı. Diğer tarafta ise, burjuva geçici hükümet sovyetlerde çoğunluk olan reformist önderlerden gelen destekle ayakta kalıyordu. Menşevikler ile SR'lerin politikası sınıf işbirlikçiliğiydi. Onlar açısından görev, ilk aşamada Rusya'da kapitalizmin sözde nesnel gelişimi adına, her bakımdan zayıf ve ödlekle olan liberal burjuva hükümet desteklenmeli ve bu hükümetin bir parçası olunmalıydı. "Sosyalizmin" zamanı uzak gelecekteki bir başka aşamada gelecekti.

Lenin'in "mühürlü trendeki" yolculuğu

Lenin'in Rusya'ya dönebilmesi için, yoğun geçen tartışmaların ardından cüretkar ve vurucu bir çözüm bulundu: Lenin'in başını çektiği yaklaşık 40 sürgün devrimci, Almanya'ya hükmeden Hohenzollern monarşisi ile İsviçre'den Alman topraklarına geçmeleri, ülkenin kuzeyindeki liman kenti Sassnitz'den onları İsveç'e götürecek bir gemiye binmeleri ve oradan da Finlandiya üzerinden Rus topraklarına girmeleri üzerinden bir anlaşmaya vardılar. Anlaşmaya göre sürgünlere yolda pasaport kontrolü yapılmayacaktı; bagajları kontrol edilmeyecek ve Alman yetkililerle herhangi bir temasta bulunmayacaklardı. Meşhur "mühürlü tren" ismi,

anlaşmanın bu şartlarına atfen söylenegelmişti.

Rus devrimcileri ülkeye vardıklarında, kendileriyle aynı sayıda Alman ve Avusturya-Macaristanlı sivil mahkumun serbest bırakılmasını sağlama sözü verdiler.

Alman hükümetinin amacı, enternasyonalist devrimlerin kendi toprakları üzerinden dönmesine izin vererek, savaşta düşmanı olan Rusya'ya zarar verebilmektir. Lenin, bu riskli operasyonun maliyetinin, Şubat Devrimi'nden sonra tehlikede olan büyük görevlerle dengeleneceğinden emindi. Tarih onu haklı çıkardı. Kadet partisi derhal Lenin hakkında, onun bir "Alman ajanı" olduğu yönünde kampanya başlattı. Menşevikler ile SR'ler de daha sonra Kadetlere katıldı. Ancak bu Lenin'i, Ekim Devrimi'ne önderlik etmekten alıkoymadı.

Trene binmelerinden önce Lenin ve diğer sürgünler bir deklarasyon imzaladılar. Bu deklarasyonda, Rus yolcuların diğer ülkelerdeki, özellikle de Almanya ile Avusturya'daki proleterlere ve onların kendi hükümetleri karşısındaki mücadelelerine yardımcı olabilmek adına Rusya'daki devrime hizmet etmek için yola çıktıkları yazılıyordu. Fransa'dan, Almanya'dan, İsviçre'den ve Polonya'dan birkaç sol sosyal demokrat lider de, Zürih'de yapılan bu kamuya açık deklarasyonun altına imzalarına attılar.

Bolşevik Parti güçleniyor

İsviçre'de sürgünde bulunan Lenin, en başından itibaren partiden, herhangi bir burjuva hükümete (özel olarak da Sosyalist Devrimcilerden bakanlığa yerleştirilen Kerensky'ye) destek vermemesini talep etti. Lenin sınıf işbirlikçiliği yönündeki Menşevik-reformist tutumun reddedilmesi, burjuva hükümet ile "uzlaşmacılara" karşı mücadele çağrısında bulundu.

Daha öncesinde Çarlık diktatörlüğü tarafından tırpanlanan politik özgürlükler,

Şubat Devrimi'nin zaferiyle beraber elde edilmiş oldu. Ancak bu sırada işçilerin, köylülerin ve askerlerin yakıcı sorunlarının çözülmesine dair hiçbir ilerleme kaydedilmemişti. Rus halkı derhal bir barış talep ediyordu; hükümet ise savaşta kalmayı sürdürmek niyetindeydi. Köylüler toprak talep edip toprak sahiplerine karşı ayaklanırken hükümeti destekliyor ve hatta onların temsilcilerinin bir kısmı hükümetin kabinesine bile dahil oluyordu. Sekiz saatlik işgünü, enflasyon tarafından yok edilen ücretlerin artışı gibi taleplerle işçiler grevlere çıkarken, patronlar daha fazla sabır ve fedakarlık talep ediyordu. Yıkılmış imparatorluğun halkı, acımasız bir yaygın sefaletin darbesi altındaydı. Bu sırada hükümet bu istekleri, seçimleri sürekli ertelenen bir kurucu meclis yoluyla hayata geçirmeye söz veriyordu.

Kitleler gittikçe “uzlaşmacılardan” yanan olan beklentilerini kaybettiler. Menşevikler ile SR'lerin, halk tarafından gittikçe daha fazla nefret edilen burjuva hükümet içindeki sorumlulukları arttıkça, sovyetlerdeki etkileri azalıyordu.

Bolşeviklerin artan etkisinden endişe duyan uzlaşmacılar ile Kadetler, Bolşevikleri kovuşturmaya başladı ve onların düşmanın ajanları olduğunu, “Alman altınlarıyla” satın alınmış olduklarını söyleyerek, kudurmuş bir iftira kampanyasını hayata geçirdiler. Bu iftira kampanyasının hedefinde özellikle, o sıralarda bir işçi sınıfı semtinde yeraltında saklanan Lenin ile Mayıs ayında Petrograd'a dönmesiyle Bolşeviklere katılan Troçki vardı. Ancak kitleler kendi deneyimlerini kendileri ediniyor ve bu iftira kampanyası adeta sağır kulaklara yapılıyormuş gibi başarısızlığa uğruyordu.

Bolşevik Parti hükümeti ifşa etti, reformistleri güçlü bir şekilde eleştirdi, mücadeleleri derinleştirdi ve barış, ekmek ve toprak hedeflerine ulaşılması için sovyetlerin iktidarı kendi ellerine alması yönünde çağrıda bulundu. Bu doğru politika, partinin fabrika komitelerinde, sendikalarda, taburlarda ve son olarak Eylül ile Ekim'de sovyet delegeleri arasında çoğunluk olmasının yolunu açtı.

Ayaklanma

İlk olarak Őu belirtilmeli: Ne Bolşevikler ne de sovyetler iktidara, burjuvazinin kendi ordusu ve baskıcı güçleriyle gerçekleŐtirdiđi tarzdaki bir darbeyle gelmediler. Eski Çarcılar, toprak sahipleri, iÇ adamları ve Kadetler, Kerensky tarafından övölen ve Çarlık'a uzun yıllar hizmet vermiŐ olan general Kornilov ile Ağustos ayının sonunda böylesine bir darbe tezgahlamaya kalkıŐtılar. Ancak acınası bir biçimde başarısız oldular. İŞçiler ile işçi milisleri, tabular ve denizciler, sovyet organları ve Bolşevik önderlik ile politikanın belirleyici rolü sayesinde, karŐidevrimci darbe giriŐimini ezip geçti. Kornilov karargahını dahi terk edemedi. 1918'de, iç savaşın ortasında, kendisini vurarak intihar edecekti.

“Bütün iktidar Sovyetlere!” Őeklindeki Bolşevik slogan Eylül'den baŐlayarak mücadele halindeki kitlelerin özlemlerini ifade etmeye baŐlamıŐtı ve sovyet seçimlerinde etkisini gösteriyordu. Böylece ikili iktidar durumu altında, proletarya ile köylölük giderek daha fazla güç kazanmaya başladı, bu da Kerensky ile bakanlarını havada asılı bıraktı. Bolşevikler sovyetlerde çoğunluğu elde etti. 6 ve 7 Kasım arasında Petrograd'da, kitleysel desteğe dayanan bir silahlı ayaklanma hayata geçirildi.

Burjuva hükümetini dağıtıp iktidarı sovyetlere veren ayaklanma özenli bir Şekilde Bolşevikler ve o sıralarda Petrograd Sovyeti baŐkanı olan Troçki'nin başında olduğu Askerî Devrimci Komite tarafından örgötlendi ve yönetildi. Ayaklanma Moskova'da da örgötlenmiŐti. Fabrikalar ile işçi sınıfı semtlerinde organize edilmiş silahlı milisler, taburlar ve Baltık donanması denizcileri ayaklanmanın katılımcıları arasındaydı. Gecenin son askerî operasyonu savaş gemisi Avrora'nın Neva Nehri üzerinden KıŐlık Sarayı bombalamasıydı. KıŐlık Sarayı yüzlerce milis savaŐçısı ve asker tarafından iŐgal edildi.

Devrimci kitlelerin seferberliği ve Lenin ile Troçki'nin başını çektiği güçlü Bolşevik önderlik, çok az kan dökölerek burjuvazinin ve onun uŐakları olan reformist liderlerin siyasal iktidardan indirilmesini sağladı. Burjuva hükümetin tarafından kalmıŐ olan ufacık askerî varlık da, devrimin olağanüstü gücü

karşısında hızlıca çözüldü. Hükümetin burjuva ve reformist liderleri, herhangi bir zora başvurulmadan dağıtıldılar. Eski Rus takvimine göre 25 Ekim'de (yani 8 Kasım'da) İkinci Bütün-Rusya Sovyetler Kongresi toplandı ve binlerce delege tarihin ilk devrimci hükümetini ilan etti. Bu hükümet hedeflerini hemen açıklamıştı: Rusya'da ve dünyada sosyalizm. Ekim Devrimi tarihte muzaffer olmuş ilk ve tek bilinçli sosyalist devrimdi.

Devrimci hükümetin ilk önlemleri

İktidarı ele geçirdiği gün, Sovyet hükümeti, ilhaklar olmaksızın acil bir barışın yapılması ve gizli diplomasi ile anlaşmaların feshedilmesi yönünde karar aldı. Ertesi gün toprak sorunu üzerine çıkan bir kararname, herhangi bir tazminat olmaksızın toprak sahipleri ile kilisenin mülklerinin kamulaştırıldığını açıkladı. Binalar ile çiftçilik araçları da Sovyet köylülerinin eline geçti. Yoksul köylülerin mülkleri ile mal varlığına dokunulmadı. Şehirlerde, yiyecek tedarikini garanti altına almak için kiralar ve önlemler konusunda bir moratoryum yapıldı.

Kasım ayında, Rusya İmparatorluğu tarafından baskı altına alınmış bütün halklara, ayrılık hakkı dahil eşit haklar tanındı (mesela Finlandiya, tanınan bu hak sayesinde bağımsızlığına kavuştu). Dinî ayrıcalıklar ortadan kaldırıldı ve bütün ulusal ve etnik azınlıklara eşit haklar tanındı. İşletmeler üzerinde işçi denetimi sağlandı. Halk Komiserlerinin (yani proleter "bakanların") maaşlarının, ortalama bir sanayi işçisinin maaşını geçmesi yasaklandı. Baskı makinaları ile matbaalara, Sovyetlerin yayınlarını güvence altına almak için el konuldu. Milislerin örgütlenmesine başlandı.

Aralık ayında, Ulusal Ekonomi Yüksek Sovyeti kuruldu; bu kurumun amacı, eski sahipleri tarafından terk edilen ve işçilerin eline geçen şirketlerin yönetimini koordine etmektir. Emperyalist şirketlere el kondu (örneğin elektrik, metalurji ve tekstil sanayi kuruluşları). Kamusal eğitim inşa edildi (o güne dek eğitim kilisenin ellerindeydi). Medeni nikah, boşanma hakkı ve anne ile çocuğu koruyan sosyal önlemler yasalaştırıldı. Bankacılık sistemi kamulaştırıldı ve soyluluk ilga edildi.

Ocak 1918'de, bütün dış borç ödemeleri iptal edildi. Kızıl Ordu'nun kuruluğu onaylandı ve Şubat'ta ilk taburlar "beyazlara" karşı yürüyüşe geçti. Mart ayında Bolşevikler, Komünist Parti ismini aldıklarını duyurdu.

Kasım 1919'da ise, iç savaşın zorlu mücadelesinin ortasında, çnc Enternasyonal (Komintern) Moskova'da kuruldu.